

Eigen-Wijs

*Een trimestriële uitgave van
VoNAC vzw, de pedagogische
begeleidingsdienst &
navormingscentrum
van VOOP vzw – Vlaams
Onderwijs OverlegPlatform*

*Jaargang 11 Nummer 32
Februari 2012*

VoNAC

Pedagogische
Begeleidingsdienst &
Navormingscentrum vzw

p/a Vrije Universiteit
Brussel/IDLO lokaal 3B204
Pleinlaan 2 1050 Brussel

011 80 35 25
0486 031 131
fax 02 629 36 36
www.voop.be
vonac-johan.royeaerd@base.be

Welkom bij de tweede digitale Eigen-Wijs

Eigen-Wijs wil vooral een blad voor en door de scholen en centra van VOOP zijn. Vandaar dat we veel aandacht besteden aan wat er binnen onze scholen zoal gebeurt. Het is een uitwisselingsplatform, waar scholen ook van elkaar kunnen leren. Ook in dit nummer vinden jullie dus alweer inspirerende voorbeelden, zoals 'hoe komen we 8x in prime time op TV'?

Anderzijds willen we ook ruimte maken voor meer inhoudelijke stukken. Op de koffie bij Bert geeft ook nu weer het relaas van een boeiend boek. En we hebben het over filosofie, wat niet hetzelfde is als levensbeschouwing.

Voor het laatste nummer van dit schooljaar, dat in mei verschijnt, willen we graag het thema 'CULTUUR IN DE KLAS OF OP SCHOOL' als rode draad nemen. Graag willen we jullie dan ook nu reeds vragen ons artikeltjes, foto's, verslagjes... omtrent cultuur in de klas door te mailen. Cultuur in de brede zin: van projecten en films, over muzische vorming en poëziedag, tot culturele week of... We horen het graag van jullie !!

Johan Royeaerd
Lies Pycke

DENISE GRESIAC TWEE MAAND LANG OP TV

To be or not to be: on TV

Tegenwoordig heeft elkeen bijna zijn '5 minutes of fame' door 'op TV' te komen. Iedereen kent wel iemand in zijn of haar kennissenkring die het geschopt heeft tot 'Bekende Vlaming' in één of ander programma. Dat roem vergankelijk is heeft zo zijn voordelen, want met het beeld dat van bepaalde medemensen in sommige programma's wordt opgehangen, zou ik niet mijn hele leven willen rondlopen.

*Het gebouw waaraan Vijf-TV niet kon weerstaan:
een geklasseerde gevel voor een klassevolle school*

Wie is dan zo gek om 'ja' te zeggen als een 'bevriende zender' komt vragen om beelden te komen schieten in jouw instelling? Wie neemt het risico op een eindmontage waarmee nog duchtig zal gelachen worden? Wie toont gebrek aan moed door 'ja' te zeggen tegen gratis werken? Wie wenst ingeblikt te worden en als lardering te dienen rond reclameboodschappen? Wie, met andere woorden, stuurt zijn personeel en godbetert, zijn leerlingen als 'fotonisch' kanonnenvlees de arena in om te strijden tegen een tegenstander die toch niet kan overwonnen worden, te weten: de publieke opinie? Wie, nogmaals met andere woorden, zal na uitzending de geslagen hond zijn. Juist, de directeur.

Toekomstige schoonheidsspecialisten uit de beste opleiding. Het kwam op TV!

Gelukkig draagt zij de eindverantwoordelijkheid in deze en zullen alle processen ten gronde tegen haar gevoerd worden. De schadevergoeding zal torenhoog zijn en haar in de diepste financiële afgronden duwen. Haar verstandhouding met collegae en leerlingen zal een zodanig dieptepunt bereikt hebben dat oneervol ontslag nog als een feest zal beschouwd worden, door haar en door ons.

En toch, en toch. Lijken de collegae en de leerlingen het prettig te vinden de aandacht te krijgen die ze niet (of toch wel) verdienen. Worden kledingstukken uit de kast gehaald die niet zouden misstaan op één of andere cruise. Is de term 'feestmaquillage' plots een alledaags gegeven en hebben de taalcursussen Algemeen Nederlands toch blijkbaar hun vruchten afgeworpen bij een groot deel van de discipelen. En wat te denken van het glatte verloop van de dagdagelijkse beslommeringen? Niks geen wrijvingen, niks geen woorden, niks geen vergissingen. Smoothly as it goes, heaven exists. Of mag hier geen woordje Engels geschreven worden?

We zijn dus in de zevende hemel. Het is immers niet niks het voorwerp te zijn van een 8-delige televisiereeks op Vijf-TV die tijdens de maanden maart en april 2012 in prime time zal uitgezonden worden. Ja, u leest het goed ACHT (8) delen, waarvan het laatste weliswaar een compilatie zal zijn van de vorige zeven, maar toch. Denise Grésiac werd uitverkoren, zelfs met als tegenspeelster L.A.P. (what's in a name?) die rond dezelfde periode in haar hele glorie zal te bewonderen zijn in de Playboy, maar zelfs met dat manoeuvre het laken (kan ook niet in de Playboy natuurlijk!) niet naar zich (lees de schoonheidsschool) kon toetrekken. Wij wonnen het pleit en zijn daar verdomde trots op, zoals we ook trots zijn op onze school. De grootste, de beste, met de bekwaamste leerkrachten, de meest familiale sfeer, met uitmuntende leerlingen en dito lesgevers. We zeggen het zelf, maar vanaf maart kan heel Vlaanderen, en bij extensie de hele wereld (youtube en internet zijn nooit veraf) kennis maken met de school der scholen als het op schoonheidszorgen aankomt, want dan komt het op TV. Enne, wat op TV komt is toch altijd waar. Of niet soms? Quod erat demonstrandum. (We zijn er nu al van overtuigd dat we dat na de laatste aflevering zullen kunnen zeggen!)

Guy Lehaen
...met de goedkeurende instemming van Nancy Bal

NOTEER NU REEDS IN JULLIE AGENDA

ALGEMENE VERGADERING VOOP-VONAC
op vrijdag 8-6-2012

De volgende Algemene Vergadering van de beide vzw's gaat door op vrijdag 8 juni 2012. We worden dit maal uitgenodigd in de IVG-School. Dat is de nieuwe naam voor het vroegere Instituut van Gent.

De Algemene Vergaderingen zijn voorzien van 10 tot 11.30 uur. Daarna gaan we samen iets lekkers eten in een Gent restaurantje. Begin mei ontvangen de leden van de Algemene Vergadering nog een uitnodiging maar noteer de datum alvast in je (hopelijk nog niet overvolle) agenda !!

TEAMDAG - VOOP CULINAIR
op donderdag 18-10-2012

Zoals ook de voorbije jaren blijven we voor onze VOOP teamdag de gastronomische toer op gaan. Na Gent en Brussel verkennen we dit keer Antwerpen, met Anke Wolfs als autochtone gids. In de voormiddag komt er terug een boeiende opleiding (ideeën of sprekers zijn steeds welkom). Een uitnodiging volgt natuurlijk later nog maar reserveer ook deze dag alvast in je agenda.

Wat doet VONAC momenteel zoal binnen onze scholen?

In elk nummer van Eigen-Wijs willen we vanuit Vonac, als pedagogische begeleidingdienst van VOOP, een kort overzichtje geven van enkele begeleidingstrajecten en van ondersteuning die momenteel in de VOOP- scholen en centra plaats grijpt. Dit lijstje heeft zeker niet de pretentie volledig te zijn maar het wil een beeld geven van wat soort taken er momenteel worden opgenomen.

De **IVG-School** (het vroegere Instituut van Gent) blijft met een massa vernieuwings- en verbredingsprojecten bezig. Vanuit het Sleepbootproject, dat de hele campus op een andere manier op de schoolkaart wil zetten, zijn binnen de vijf domeinen nieuwe klemtonen gelegd. Zo wordt brede school verder uitgebouwd, wordt het gezondheidsbeleid meer gestructureerd en doorgetrokken naar het secundair, wordt er volop gewerkt aan attituderapporten en wordt gesleuteld aan een retentiebeleid. Vonac ondersteunt deze verschillende trajecten maar is daarnaast ook bezig met de opvolging van de doorlichting in de basisschool.

Binnen **Ritmica** is ook heel wat in beweging. Ook daar werken school en MPI aan een nieuw concept dat de campus in een ander daglicht zal stellen: we zijn benieuwd wat dit allemaal teweeg gaat brengen. Hier wordt voorts het traject rond socio-emotionele ondersteuning, dat vorig jaar was opgestart, verder uitgewerkt.

Binnen **Levenslust** heeft het **BuBaO** doorlichting gekregen en die is over de hele lijn positief uitgedraaid: mooi zo. Toch heeft de school zelf een aantal verbeterpunten afgelijnd, waar Vonac mee aan zal timmeren. Voor de beide **BuSO-scholen** van **Levenslust** en **Wagenschot** ligt een intervisiemoment in het verschiet.

Bij **Eureka Onderwijs** ondersteunt Vonac het project dat in kaart wil brengen hoe het komt dat de resultaten, die de school kan voorleggen in het begeleiden van leerlingen met ernstige leerstoornissen, zo goed zijn. We hebben daarom enkele dagen 'mee school gelopen' om een aantal factoren, die meebepalend zijn, duidelijker te kunnen aflijnen.

Binnen het **BuBaO Remi Quadens** lopen tal van trajecten verder. Het Zorgteam wordt verder ondersteund op vlak van structuur en taakverdeling. Het vroegere Kernteam is omgevormd tot een Beleidsteam en er is een Organisatieteam in het leven geroepen, dat de communicatie tussen de verschillende types en klassen tot doel heeft. Binnen de GOK is inmiddels gekozen voor taalbeleid als centraal punt. Ook hier is, bv. via een pedagogische studiedag, meegewerkt om dit alles op de sporen te krijgen. Verder wordt er gestart met het uitproberen van een nieuwe taalmethode en er is natuurlijk nog de nieuwe WO-methode, waar nog steeds volop energie en tijd in geïnvesteerd wordt.

Het schoonheidsinstituut **Denise Grésiac** heeft de GOK-werking terug goed op de sporen na een intense ondersteuning. De Gezondheidsraad wordt verder opgevolgd, met klemtonen op vlak van pesten en druggebruik.

Binnen het **volwassenenonderwijs** blijft de aandacht dit jaar gefocust op kwaliteitszorg. Vanuit de Q-Box of Kwaliteitsbox wordt hard gewerkt aan het concipiëren of actualiseren van de beleidsplannen voor de drie centra. Momenteel zijn de massa gegevens goed en wel verzameld en worden die nu verwerkt. Deze moeten dan resulteren in strategische en operationele doelstellingen, die leiden tot een strategie voor de komende 3 jaar. En verder is Vonac nog actief op vlak van tevredenheidsmetingen bij cursisten en personeel en op vlak van zorgbeleid.

Filosofie

FILOSOFIE IS NIET HETZELFDE ALS LEVENSBESCHOUWING

Met gedrevenheid bepleiten prominente figuren uit vooral de academische wereld de invoering van een nieuw vak in het onderwijs: Levensbeschouwing, ethiek, burgerschap en filosofie. Het is bovendien hun ambitie de levensbeschouwelijke cursussen te vervangen, die vandaag als keuze aan de leerlingen worden aangeboden in het leerplichtonderwijs. De doelstellingen, die LEF beoogt, zijn voor discussie vatbaar. Wellicht hopen de ondertekenaars dat wij (en anderen) die discussie ook durven aangaan.

Al meer dan tien jaar ijvert de vzw VEFO – Vlaams Netwerk voor Eigentijds FilosofieOnderwijs – voor de invoering van filosofie als apart vak in een aantal doorstromingsgerichte studierichtingen in het secundair onderwijs en voor een onderwijs waar structureel plaats is om met jongeren en kinderen te filosoferen. Dit dubbele pleidooi – voor een vak en voor een methode – neemt uitdrukkelijk afstand van opties (zoals die van LEF) om de levensbeschouwelijke keuzemogelijkheid door een apart vak te vervangen. Daar hebben we goede redenen voor.

Natuurlijk erkennen we de organisatorische problemen waarmee officiële scholen worstelen, wanneer ze geconfronteerd worden met zeven verschillende keuzegroepen én bovendien nog opgezadeld zitten met een aantal leerlingen die geen keuze willen maken en hun recht op vrijstelling van dergelijke cursus laten gelden. Uiteraard zijn we ook niet blind voor de gewijzigde plaats van levensbeschouwing in onze samenleving en bij de individuele burgers. En dus staan we ook niet afkerig tegenover een discussie over de plaats van levensbeschouwelijke vorming binnen het onderwijscurriculum. Maar die discussie zouden we best vooraf en ten gronde voeren. En deze discussie voeren we misschien best vanuit het perspectief van de ontwikkeling van kinderen en jongeren. LEF heeft daar weinig oog voor en neemt a priori aan dat “een” vak aangepast kan worden aan leeftijden. Dat geldt wel voor profane vakken waarbij overdracht van kennis en vaardigheden aangepast kan worden aan leeftijden en uitgedrukt in eindtermen en leerplandoelstellingen, dus ook verifieerbaar door de onderwijsinspectie. Maar een vak dat als kerndoelstelling de vorming van jongeren tot actieve en bewuste burgers vooropstelt en wil bijdragen tot de individuele en sociale vorming van jongeren kan enkel slagen wanneer de overdracht van attitudes en waarden centraal staat en kennis (i.c. van verschillende levensbeschouwingen) daaraan ondergeschikt is. Leerkrachten daarop voorbereiden vergt meer dan wat bijscholing! We vragen ons bezorgd af of dergelijk vak wel “onafhankelijk” van het individueel waardenpatroon van de leerkracht realiseerbaar is!

Er is een tijd geweest waarin het vak Niet-Confessionele Zedenleer op die wijze werd benaderd. Totdat enkele ouders het neutrale statuut van NCZ bij de Raad van State ter discussie stelden. Dit verzet resulteerde in een aantal arresten van de Raad die de vernietiging van de “neutrale” positie van het vak impliceerden. Dit heeft er vervolgens toe geleid dat leerlingen vandaag een onvoorwaardelijk recht hebben om vrijgesteld te worden van een levensbeschouwelijke cursus.

Het is voor VEFO daarom ook noodzakelijk, dat met betrekking tot de betekenis en de plaats van levensbeschouwelijke vorming in het officiële curriculum, in eerste instantie een discussie ten gronde wordt gevoerd waarbij een antwoord geformuleerd wordt op de vraag of en hoe – in het officieel onderwijs – levensbeschouwelijke vorming via een apart vak (al dan niet te koppelen aan erkende levensbeschouwingen) gewaarborgd kan worden.

Maar dit alles doet niets af aan een ambitie die VEFO wel gemeen heeft met LEF: jongeren moeten – met het oog op hun sociale en individuele ontwikkeling – via onderwijs sterker begeleid worden op het vlak van kritische vaardigheden. Voor VEFO kan dit op een professioneel verantwoorde wijze door leerkrachten vertrouwd te maken met de FMKJ-didactiek van het “Filosoferen met Kinderen en Jongeren”. Die didactische werkvorm daagt kinderen en jongeren uit om via het stellen van kritische vragen steeds diepgaander op zoek te gaan naar antwoorden die gefundeerd worden vanuit hun eigen rationele vermogens. Wie van jongsaf leert “filosoferen” – en die vaardigheid kan onafhankelijk en aangepast door professioneel getrainde leerkrachten bijgebracht worden – zal steeds beter voorbereid worden om zelf keuzes te maken met betrekking tot het eigen leven en met betrekking tot zijn leven in de samenleving. “Filosoferen” als didactische methode draagt op uitdagende wijze bij tot de vorming van kritische jongeren, om later als volwassene bij te dragen tot een betere samenleving en tot een beter integratie van de individueel gekozen levensbeschouwing. Filosoferen zoals wij het opvatten, is in staat de eigenheid en de diepte van de respectievelijke levensbeschouwingen terug te geven, en is dus een heuse verrijking. Bij jongeren die voldoende bekwaam zijn tot abstract denken wordt deze aanpak het best versterkt met een volwaardig vak “Filosofie”. De recente leerplannen filosofie (2011) van het bondsland Schleswig-Holstein, voor de basisschool tot en met de secundaire school, tonen dat een leeftijdsgebonden filosofieonderwijs een haalbare kaart is. Met de keuze van een volwaardig vak filosofie zou Vlaanderen ook aansluiting vinden bij de vele Europese landen die een dergelijk vak onder verschillende varianten aanbieden conform de UNESCO-aanbevelingen.

In het kader van de resolutie, goedgekeurd door het Vlaamse Parlement in 2002, betreffende het aanbieden van degelijk filosofieonderwijs, ijvert VEFO, vanuit een algemeen aanvaard inzicht in het wezen van de filosofie, voor het opleiden van bekwame filosofische gespreksleiders aan de lerarenopleidingen en de invoering van een apart vak filosofie, ten minste in de derde graad van het secundair onderwijs. Zo’n vak zou zowel ruimer als enger zijn dan LEF. Voor meer uitleg over de nood aan, en de aard en inhoud van het beoogde vak “Filosofie”, verwijzen we naar de visietekst “Filosofie als vak in het onderwijs. Een uitgelezen manier om mensen te doen schitteren.” *Filosofie* 21, 2, 2011, 47-49. Deze visietekst werd onderschreven door de vakgroepen Wijsbegeerte van de KU Leuven, de UA, de Ugent en de VUB. En voor wie meer wil weten over de hoger geschetste “L&F-verhouding” kan te rade gaan bij “Leren filosoferen en levensbeschouwelijk onderricht in Vlaanderen anno 2003.” *T.O.R.B.* 2002 – 2003 nr. 6

Maar, zoals ten overvloede hierboven gesteld, kan noch de didactische aanpak FMKJ noch het aparte vak filosofie ten volle betekenis krijgen binnen een context van levensbeschouwelijke vorming. Zou het kunnen dat de filosofen van LEF onvoldoende lef hebben om het eigen vak met fierheid een autonome positie toe te kennen en dus duidelijk te onderscheiden van levensbeschouwing?

Namens vzw VEFO www.filosoferen.eu

Luc Braeckmans (voorzitter Onderwijscommissie Wijsbegeerte UA), Stefaan Cuypers (vicedecaan onderzoek Hoger Instituut voor Wijsbegeerte, KU Leuven), David Dessin (filosoof UA), Goedele De Swaef (bestuurslid stichting SOPHIA, leerkracht SO Gent), Esther Goudsmit (filosoof VUB), Bert Leuridan (Vakgroep Wijsbegeerte en Moraalwetenschap, Ugent), Herman Lodewyckx (ondervoorzitter VEFO en AIPPh aisbl / lector wijsbegeerte Oostende), Peter Michielsens (voorzitter VEFO / ere-inspecteur-generaal Onderwijs), Willy Poppelmonde (voorzitter OCVEFO, lector lerarenopleiding Diest), Iris Snoeck, (onderzoeksmedewerker UA-IOIW), Johan Stuy (vakgroepvoorzitter Wijsbegeerte en Moraalwetenschappen VUB), Wim Van Moer (filosoof VUB), Wim van Rooy (essayist), Peter Visser (coördinator VEFO / assistent didactiek filosofie UA-IOIW), Erik Weber (vakgroepvoorzitter Vakgroep Wijsbegeerte en Moraalwetenschap, Ugent)

Met dank aan Lies Pycke voor het bezorgen van het artikel.

Context en kunst

Operatie 003: Een andere kijk op kinderen met gedrags- en emotionele problemen

Jan Decuyper, Claire De Lombaert en Michiel Hendrickx

Garant, 2007

Neem twee opvoeders in een MPI met GES-kinderen in Gent. Laat die twee zich wat teleurgesteld voelen door enkel maar dagelijks wassen en plassen en dan? OK dan, een initiatief nemen om meer te mogen betekenen voor deze kinderen. Zo ontstond het project Operatie 003.

Operatie 003 is een kunstproject dat met heel veel bezieling in het leven werd geroepen met als belangrijkste doel de beeldvorming over kinderen met gedragsproblemen te verruimen en te verduidelijken. Het gaat om 'over' of 'door' het moeilijke gedrag heen te kijken naar wat hun verhaal is: wat maakt hen tot wat ze zijn en wat willen ze vertellen? Kunst wordt op die manier het toonbaar en tastbaar maken van de binnenkant van gedrags- en emotionele stoornissen. Zo benutten ze het beeld van een film, een circusopvoering met de kinderen zelf, dit boek en recentelijk mochten we de gedurfde tentoonstelling STOUT doorkijken.

Operatie 003 is een brede beweging geworden. Het boek 'Context en kunst' is een onderdeel van de vele activiteiten van Operatie 003 en wil een nieuwe impuls geven tot denken en dialogeren op alle niveaus van de maatschappij. Het boek is bestemd voor iedereen die bezorgd is om deze kinderen: ouders, begeleiders en beleidsmakers en zeker voor allen die zich verkijken op het soms uitwendige gedrag en niet verder kunnen zien. Het bewandelt de kijkwijzers van de voorbije decennia en dus ook onze bril in ons werk. Vooral de prachtige foto's en gelinkte gedichten van de kinderen zijn het bladeren meer dan waard. Pareltjes van de kids. Authentieke gevoelens in mooie woorden.

Claire De Lombaert is jeugdschrijfster en vangt tijdens weekends en vakanties één van de kinderen van het Instituut op. Michiel Hendrickx is fotojournalist. Jan Decuyper is pedagoog en contextueel therapeut bij het MPIGO – Medisch- Pedagogisch Instituut van het Gemeenschapsonderwijs 'De Oase' in Gent.

Voor dit initiatief, hip hip hoera. Een initiatief dat veel verder reikt, veel knapper is, with much more inspiration than the important words of our ministers Joke Schauvlieghe (cultuur) en Pascal Smet (van wat was die nu weeral?) in hun conceptnota 'CULTUUREDUCATIE'. Het komt, hou je vast.

Bert

(Bert Murawski is directeur van het BuBaO Remi Quadens te Brasschaat)

VONAC: wie is wie

- ☑ *Johan Royeaerd* (vonac-johan.royeaerd@base.be), 011 80 35 25 - 0486 031 131
voorzitter, coördinator
pedagogisch adviseur strategie & beleid
pedagogisch adviseur pedagogisch-didactisch SO + CVO
Koningsbergweg 89a – 3520 Zonhoven
- ☑ *Lies Pycke* (liesbet.pycke@telenet.be), 0476 569 169
pedagogisch adviseur pedagogisch-didactisch BaO + BuBaO + BuSO
Gomarus Van Geelstraat 20 – 2920 Kalmthout
- ☑ *Katty Elias* ([kelias@vub.ac.be](mailto:k Elias@vub.ac.be)), 02 629 24 50
penningmeester
- ☑ *Jeanine Billens* (jbillens@vub.ac.be), 02 629 24 51 – 0478 46 43 69
ondervoorzitter

Abonnement

Iedereen waar we aan dachten heeft een exemplaar van deze nieuwsbrief in de digibus gekregen. Toch zullen er geïnteresseerden tussen de mazen van het geheugen geglipt zijn. Vergeef het ons en wees niet boos. Laat ons gewoon even weten wie ook nog graag een exemplaar wil ontvangen en we mailen graag dit (en ook de komende) nummers door.

Contacteer Johan: vonac-johan.royeaerd@base.be.

Adres : VONAC vzw
p/a VUB/IDLO, lokaal 3B204
Pleinlaan 2
1050 Brussel

Colofon

- Eigen-Wijs verschijnt trimestrieel: november, februari en mei.
- Redactie: Johan Royeaerd
- Werkten mee: Lies Pycke, Bert Murawski, Guy Lehaen, Johan Royeaerd
- Bijdragen voor volgend nummer: graag tegen 27-04-2012 bezorgen aan Johan Royeaerd
- Verantwoordelijk uitgever: Johan Royeaerd, Koningsbergweg 89a, 3520 Zonhoven,
vonac-johan.royeaerd@base.be

📍 Wij zijn gevestigd op het volgende adres:
VONAC vzw
p/a VUB-IDLO – lokaal 3B204
Pleinlaan 2
1050 Brussel

📖 Meer informatie (o.a. alle vorige nieuwsbrieven) vind je op onze website: www.VOOP.be.

⊖ Uitschrijven: wil je deze nieuwsbrief liever niet meer ontvangen: geef dan een seintje aan:
vonac-johan.royeaerd@base.be.